

prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău
Judecătorul: V. Sandu
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: N. Budăi, V. Efros, I. Muruianu

Î N C H E I E R E

19 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Nicolae Craiu și Oleg Sternioală

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Consiliul municipal Chișinău,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Comunitatea Religioasă Biserica Evanghelică Creștină Baptistă „Izvorul Vieții” împotriva Consiliului municipal Chișinău, privind obligarea atribuirii cu titlu gratuit a terenului aferent imobilului și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2017, prin care a fost admis apelul, formulat de Comunitatea Religioasă Biserica Evanghelică Creștină Baptistă „Izvorul Vieții”, și casată hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 septembrie 2016, fiind pronunțată o nouă hotărâre de admitere a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 18 martie 2016, Comunitatea Religioasă Biserica Evanghelică Creștină Baptistă „Izvorul Vieții” a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului municipal Chișinău, privind obligarea atribuirii cu titlu gratuit a terenului aferent imobilului și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că deține, în temeiul contractului de donație nr. 4242 din 17 martie 2009, în proprietate privată clădirea construcția de cult cu nr. cadastral 0100506.551.01, având suprafața totală de 765.1 m.p. Astfel, prin cererea 29.12.15 (înregistrată sub nr. 06-111/8861 la 30 decembrie 2015), a solicitat atribuirea gratuită cu titlu de proprietate privată a terenului aferent clădirii de cult, proprietate privată a acesteia, cu nr. cadastral 010050655101, situat pe adresa mun. Chișinău, str. N. Costin, 48/3, cu suprafața de 0,817 ha. Totuși, se arată că, prin scrisoarea nr. 01/1-08-54 din 11 ianuarie 2016, Consiliul mun. Chișinău, Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și relații funciare, a informat solicitantul că nu se permite înstrăinarea cu titlu gratuit a bunurilor domeniului privat de către persoanele fizice sau juridice cu capital privat și că terenul aferent construcției poate fi procurat.

C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții” a explicat că, la 28 ianuarie 2016, a formulat o cerere prealabilă repetată, cu aceleași solicitări față de pârât, anexînd deciziile Consiliilor locale din țară care au atribuit în proprietate privată cu titlu gratuit terenul aferent imobilului - construcției de cult și hotărâri a instanțelor de judecată naționale, prin care au fost obligate consiliile locale să atribuie aceste terenuri.

Drept răspuns, prin scrisoarea nr. 01/1-08-287 din 16.02.2016, Consiliul mun. Chișinău, Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și relații funciare, a comunicat că modul de dobîndire a proprietății este prevăzut în Codul civil, precum și de alte acte normative în vigoare. Totodată, a fost indicat că argumentarea juridică, la care face referire reclamantul, este parte a generalizării noțiunii de proprietate și nicidecum nu la constituirea dreptului de proprietate. Mai mult, reclamantul a fost informat că trebuie să mai prezinte un set de acte, după care cererea acestuia va fi reexaminată. Așadar, reclamantul a subliniat că pârâtul consideră că unica modalitate de a intra în proprietatea privată a terenului aferent clădirii de cult este de a procura acest teren.

Solicită C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții”, obligarea Consiliului municipal Chișinău să emită o decizie de atribuire în proprietate privată, cu titlu gratuit, terenul aferent imobilului, construcției de cult, în hotarele existente cu suprafața de 0,817 ha, situat în mun. Chișinău, str. N. Costin, 48/3.

La fel, reclamantul a cerut compensarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 5 000 lei (f. d. 51).

Pe parcursul examinării cauzei, pârâtul Consiliul municipal Chișinău a depus referință în întâmpinarea cererii de chemare în judecată, prin care a cerut respingerea acțiunii ca neîntemeiată (f. d. 52 – 53).

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 septembrie 2016, a fost respinsă integral acțiunea (f. d. 65, 67 – 70).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2017, a fost admis apelul, formulat de Comunitatea Religioasă Biserica Evanghelică Creștină Baptistă „Izvorul Vieții”, și casată hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 septembrie 2016, fiind pronunțată o nouă hotărâre de admitere a acțiunii (f. d. 108 – 115).

Astfel, instanța de apel a obligat Consiliul municipal Chișinău să emită o decizie de atribuire în proprietate privată, cu titlu gratuit, terenul aferent imobilului, construcției de cult, în hotarele existente cu suprafața de 0,817 ha, situat în mun. Chișinău, str. N. Costin, 48/3.

De asemenea, a fost decis încasarea din contul Consiliului municipal Chișinău în beneficiul C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții” a cheltuielilor de judecată în cuantum de 2 000 lei.

La adoptarea soluției, instanța de apel a considerat că intimatul Consiliul mun. Chișinău urmează să atribuie în proprietate cu titlu gratuit terenul aferent imobilului construcției de cult, în hotarele existente cu suprafața de 0,817 ha, situat în mun. Chișinău str. N. Costin, 48/3. Or, conform art.15¹ din Codul funciar, proprietarul bisericii și altor construcții de pe lângă ea este concomitent și proprietarul terenurilor aferente în hotarele existente (f. d. 114).

Prin urmare, Colegiul civil al Curții de Apel Chișinău a constatat că, în speță, instanța de fond a concluzionat eronat că terenul aferent C.R. Biserica E.C.R. „Izvorul Vieții” trebuie vândut în condițiile legii cu privire la prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului (f. d. 114).

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel s-a călăuzit de prevederile art. 1, 3, 25 din Legea contenciosului administrativ, art. 39, 42 din Legea privind libertatea de conștiință și art. 15¹ din Codul funciar.

La 7 martie 2017, Curtea de Apel Chișinău le-a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 16 februarie 2017 (f. d. 116).

La 17 mai 2017, prin intermediul reprezentantului Viorecăi Cobzareno, Consiliul municipal Chișinău a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2017, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurentul a afirmat că instanța de apel a interpretat eronat art. 15¹ din Codul funciar, deoarece această normă de drept material este aplicabilă doar pentru terenul agricol de pe lângă mănăstiri, la biserica și construcțiile care formează acea mănăstire, însă nu la terenurile pentru construcții.

În aceeași ordine de idei, C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții” a opinat că, în baza art. 10 alin. (2) din Legea nr. 121 din 4 mai 2007, privind administrarea și deținerea proprietății publice, nu se permite înstrăinarea cu titlu gratuit a bunurilor domeniului privat de către persoanele fizice și juridice cu capital străin.

Totodată, recurentul a atenționat că instanța de apel a dispus atribuirea în proprietate privată a 0,817 ha de pământ, însă, conform ultimului extras din baza de date, suprafața este de 0,7375 ha. Astfel, nu este clar cum va putea fi executată o asemenea decizie.

Un alt argument al recurentului se fundamentează pe faptul că instanțele de judecată nu pot substitui, prin hotărâre judecătorească, atribuțiile administrației publice locale, ce vizează reglementarea relațiilor funciare, în cazul în care solicitanții nu justifică nici una din condițiile impuse de lege pentru realizarea dreptului său.

La 6 iunie 2017, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a comunicat cererea de recurs C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții”, informând că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu este prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (f. d. 131).

La 10 iulie 2017, intimatul a depus o referință în întâmpinarea recursului, solicitând respingerea acestuia ca inadmisibil, în temeiul art. 433 lit. a), b), c) din Codul de procedură civilă.

Analizând admisibilitatea recursului, conform art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Consiliul municipal Chișinău este inadmisibilă, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Codul de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și

face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Procura nr. 07 – 116/33 din 3 februarie 2017, dovedește faptul că dna Viorica Cobzarenco a fost împuternicită în mod legal să atace hotărârea judecătorească și să reprezinte interesele Consiliului municipal Chișinău, fiind subiectul abilitat cu dreptul de a declara prezentul recurs (f. d. 127) în conformitate cu dispozițiile art. 430 din Codul de procedură civilă. Deși intimatul a considerat că reprezentantul recurentului nu se încadrează în rigorile articolului 436 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată apreciază procura indicată mai sus ca fiind autentică, or, conform art. 139 alin. (1) din Codul de procedură civilă, documentele și alte acte eliberate de autorități și de persoane cu funcție de răspundere în limitele competenței și împuternicirilor lor se prezumă a fi autentice.

De fapt, secretarul Consiliului municipal Chișinău, Didencu Valeriu, a indicat funcția dnei Viorica Cobzarenco în cadrul Consiliului, iar această circumstanță nu ridică suspiciuni și nu pune la îndoială veridicitatea informației prezentate în procură. În consecință, completul judiciar constată că forța probantă a actului contestat de recurent nu a fost înlăturată, acesta bucurându-se, în continuare, de prezumția de legalitate instituită de lege în favoarea sa.

În același timp, materialele cauzei, confirmă că cererea nu a fost examinată anterior.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Prin prisma normei de drept enunțate și în baza probelor, anexate la materialele cauzei, instanța de recurs constată că recursul declarat de Consiliul municipal Chișinău la 17 mai 2017 este depus în termen, deoarece decizia integrală a instanței de apel i-a fost comunicată la 17 martie 2017, ce se adevărește prin ștampila de intrare a corespondenței a Primăriei mun. Chișinău, cu nr. 07 – 1647 din 17 martie 2017 (f. d. 128). Prin urmare, instanța va respinge excepția de tardivitate invocată de reprezentantul intimatului C.R. Biserica E.C.B. „Izvorul Vieții”, avocatul Moroi Andrian.

Din considerentele prezentate mai sus, instanța conchide că cererea de recurs nu poate fi respinsă ca inadmisibilă în baza temeiurilor prevăzute de art. 433 lit. b), c), d) din Codul de procedură civilă.

În continuare, audiind raportul verbal al judecătorului-raportor și verificând încadrarea în dispozițiile art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă a temeiurilor invocate în recurs, precum și având în vedere poziția formulată în referință, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată existența temeiului prevăzut la art. 433 lit. a) CPC, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Temeiurile declarării recursului sunt enumerate exhaustiv în alineatele (2), (3) și (4) ale acestui articol.

Rațiunea acestor dispoziții legale fundamentează ideea potrivit căreia judecarea recursului exercitat conform Secțiunii II-a, Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, are un caracter devolutiv și privește doar problemele de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt. În aceste condiții, trebuie observat caracterul extraordinar al aceste căi de atac, la care se poate recurge doar în cazurile excepționale enunțate de dispozițiile art. 432 alin. (2), (3), (4) din Codul de procedură civilă.

Din acest punct de vedere, completul Colegiului își propune să verifice esența și temeiurile recursului, dar și argumentele privind caracterul nelegal al deciziei atacate, în limitele în care au fost formulate și prin prisma drepturilor garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO).

Instanța subliniază că în materie civilă Convenția nu garantează un drept de recurs, dar că o eventuală procedură de examinare a admisibilității acestuia face incident articolul 6 (a se vedea, *inter alia*, *Kukkonen v. Finlanda* (nr. 2), 13 ianuarie 2009, para. 24; *Akaki Tchaghiashvili v. Georgia*, 2 septembrie 2014, para. 34).

În plus, un stat care dispune de astfel de instanțe de recurs are obligația să se asigure că justițiabilii se bucură de principiile unui proces echitabil garantate de art. 6 alin. (1), în special de dreptul de acces la o instanță și de dreptul de a fi audiat. (a se vedea, *de exemplu*, *Erfar – Avef v. Grecia*, 27 martie 2014, para. 39 – 40; *Lebedinschi v. Republica Moldova*, 16 septembrie 2015, para. 32).

Cu privire la primul aspect, instanța de recurs observă că dreptul de acces la un tribunal al unei persoane poate fi limitat, inclusiv în cazul admisibilității contestațiilor înaintate prin intermediul căilor de atac, pentru că prin însăși natura sa, recursul trebuie reglementat de către stat, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere.

În acest sens, condițiile pentru autorizarea unei cereri introduse pe o cale de atac extraordinară pot fi mai stricte decât condițiile instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, *Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, para. 34; *Miessen v. Belgia*, 16 octombrie 2016, para. 64).

În același timp, în jurisprudența sa consecventă, Curtea Europeană a precizat că interpretarea normelor de procedură reprezintă o chestiune de drept intern și ține, în principiu, de competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (*a se vedea*, *de exemplu*, *Kukkonen v. Finlanda* (nr. 2), *ibidem*, para. 25; *Vučković și alții v. Serbia (excepții preliminare)*, 25 martie 2014, para. 80; *Miessen v. Belgia*, *ibidem*, para. 70).

Astfel, în conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

În același context, alin. (2) și (3) ale art. 432 din Codul de procedură civilă prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alineatul (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au condus sau ar fi putut conduce la soluționarea greșită a pricinii, în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară sau

în cazul în care erorile comise au condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Prin urmare, reglementările referitoare la formalitățile și termenele impuse de articolele 433 și 432 alin. (2)-(4) din Codul de procedură civilă urmăresc protejarea interesului părții, precum și competența asigurării interpretării unitare a legii de către Curtea Supremă de Justiție. Aceste limitări urmăresc un scop legitim, îndeplinind cerințele securității juridice și buneii-administrații a justiției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Beniamin Nersesyan v. Armenia*, 19 ianuarie 2010, para. 22; *Erfar – Avef*, ibidem, para. 41, *Marc Brauer*, ibidem, para. 35; *Miessen*, ibidem, para. 67; *Trevisanato v. Italia*, 16 decembrie 2016, para. 36 - 37).

În speță, instanța constată că cererea de recurs declarată de către Consiliul municipal Chișinău este întemeiată, în drept, pe art. 432 alin. (2) lit. b) și c) din Codul de procedură civilă, așa cum este prevăzut, în mod obligatoriu, de art. 437 alin. (1), lit. f) din Codul de procedură civilă.

Completul judiciar notează că-i revine obligația de a verifica dacă argumentele recurentului, rezumate mai sus, întrunesc condițiile necesare pentru a declara admisibil cererea acestuia, inclusiv dacă normele de drept invocate în favoarea punctului său de vedere sunt incidente la soluționarea fondului cauzei.

Totuși, din analiza conținutului cererii de recurs, reiese în mod cert că recurentul nu a demonstrat că instanța de apel a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și că a interpretat în mod eronat art. 15¹ din Codul funciar.

În baza celor prezentate, completul Colegiului consideră că Consiliul municipal Chișinău nu a adus suficiente argumente cu privire încălcările comise de instanța de apel, pe care le-ar fi considerat esențiale și ar putea obliga instanța de recurs să primească cererea acestuia spre examinarea în fond și, eventual, să caseze/modifice hotărârea judecătorească contestată. Prin urmare, temeiurile invocate nu sunt compatibile cu cerințele prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) sau (4) din Codul de procedură civilă.

Cât privește dreptul justițiabilului „de a fi audiat”, garantat de Convenție, instanța notează că obligația de a motiva o hotărâre judecătorească poate varia în funcție de natura deciziei în cauză (a se vedea, *inter alia*, *Helle v. Finlanda*, 19 decembrie 1997, para. 55; *Latourniere v. Franța*, 10 decembrie 2002, para. 2; *Hansen v. Norvegia*, 2 octombrie 2014, para. 71 – 74). De fapt, în concepția instanței europene, art. 6 alin. (1) nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs, ca fiind „lipsit de șanse de succes” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kukkonen v. Finlanda* (nr. 2), ibidem, para. 24; *Beniamin Nersesyan*, ibidem, para. 23 – 24; *Akaki Tchaghiashvili*, ibidem, para. 34 sau *Papaioannou v. Grecia*, 2 iunie 2016, para. 45).

Mai mult, instanța observă că recurentul Consiliul municipal Chișinău a formulat prezenta cerere după ce a beneficiat de o procedură contradictorie pe fond și a avut posibilitatea de a fi audiat de o primă instanță și de o instanță de apel, care au fost competente de a examina toate chestiunile de fapt și de drept relevante litigiului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Levages Prestations Services v. Franța*, 23

octombrie 1996, para. 48; *A. Menarini Diagnostics S.R.L. v. Italia*, 27 septembrie 2011, para. 59; *Akaki Tchaghiashvili*, ibidem, para. 34).

În sfârșit, în limitele impuse de art. 439 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța conchide că recursul dedus judecății nu corespunde cerinței de a fi „efectiv”, adică nu s-a bazat exclusiv pe chestiuni de drept, care ar cuprinde încălcări esențiale sau aplicări eronate a normelor de drept material sau procedural din partea instanței judecătorești ierarhic inferioară.

Din aceste raționamente, completul Colegiului constată existența temeiului prevăzut la art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă. Deci, conjunctură stabilită mai sus confirmă că există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit, iar, în viziunea instanței, însăși esența dreptului de acces la instanță nu a fost afectată.

În conformitate cu art. 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Astfel, având în vedere circumstanțele stabilite *supra*, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție decide în mod unanim că recursul declarat de către Consiliul municipal Chișinău nu ridică probleme de drept și nu poate fi acceptat spre examinarea în fond, urmând a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Consiliul municipal Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală